

HENK MULDER

BRAM LANGEVELD

NIKE LISCALJET

Henk Mulder uit Monster is een begrip op de Zandmotor. Vanaf het prille begin in 2011 zoekt Henk er fossielen en inmiddels heeft hij een omvangrijke collectie aangelegd. Daaronder zijn ook fraaie roofdierresten. Vandaar dat uw redacteurs, speciaal voor deze roofdierCranium, op een zomerse vrijdagmorgen in augustus bij Henk Mulder op de stoep stonden.

NIKE LISCALJET

"WE KWAMEN TOT EEN VOORZICHTIGE SCHATTING VAN 240 DAGEN PER JAAR"

Fijn dat je tijd voor ons maakt. Met dit schitterende weer en het gunstige getij had je normaal gesproken wellicht niet thuis gezeten?

"Nee, dan had ik nu op de Zandmotor gelopen. Misschien niet zo lang als vroeger, want ik vind er de laatste maanden niet zoveel meer, maar toch. Ik wacht eigenlijk op de herfst en de winter. Ik ben niet bang voor slecht weer en dan zijn er minder toeristen en vooral geen beachcleaners die 's ochtends vroeg het strand helemaal schoonveegt. En meer gruisbankjes voor fossiele schelpen."

Na je pensionering als rector van een middelbare school kreeg je tijd om vaak naar de Zandmotor te gaan. En je woont op fietsafstand! Hoeveel uur heb je inmiddels gezocht op de Zandmotor?

"Ik heb laatst eens samen met mijn vrouw Wil uitgerekend hoe vaak ik op de Zandmotor geweest ben. We kwamen tot een voorzichtige schatting van 240 dagen per jaar. De eerste jaren was ik er soms urenlang, tegenwoordig vaak maar een uurtje. Het hangt af van wat er te vinden is. Als we gemiddeld twee uur per keer nemen kunnen we de volgende rekensom maken: zeven jaar maal 240 dagen per jaar maal twee uur per keer is 3360 uur zoeken."

Je bent dus echt een gepassioneerd verzamelaar. Hoe is dat eigenlijk begonnen?

"Net zoals de meeste kinderen zocht ik schelpen op het strand. Mijn ouders stimuleerden mij daarbij en dus had ik nog voor ik naar de middelbare school ging al een behoorlijke collectie schelpen van het Haagse strand opgebouwd. Toen ik van iemand soortenrijk schelpengruis uit Bretagne kreeg, raakte ik nog verder gefascineerd. Ook ging ik op de fiets vanuit Den Haag naar de kalkbranderijen van Den Briel. Daar werden toen fossiele schelpen uit de Westerschelde verwerkt en kwam ik voor het eerst echt met fossielen in aanraking. Maar tegen het eind van de tweede klas van de middelbare school stopte ik ermee. Ik verzamelde niks meer, maar heb mijn collectie ook niet weg gedaan."

"Pas zo'n 35 jaar geleden laaide het vuur weer op. Dat was op vakantie in

Bretagne, waar ik tijdens een strandwandeling weer gefascineerd raakte door de vormenrijkdom van schelpen. Wat later leerde ik op een geologische manifestatie in het Museon de Werkgroep voor Tertiaire en Kwartaire Geologie (WTKG) kennen. Ik kreeg een bakje schelpgruis uit Miste en werd direct lid. Als ontspanning naast mijn baan heb ik vervolgens in heel Europa fossiele schelpen verzameld.”

“Ik zocht ook fossiele schelpen op het strand van Arendssduin tussen Monster en Hoek van Holland. Ik vond daar interessante zaken die ik samen met Bert van der Valk, ook lid van de WTKG, gedetermineerd heb. Bert werkte bij Deltares en was dus goed op de hoogte van de aanleg van de Zandmotor in 2011. Dankzij hem mocht ik met speciale toestemming alvast de Zandmotor betreden voordat deze werd opengesteld. Dick Mol was ook mee op deze onderzoeksexcursie en hij determineerde met zoveel enthousiasme een stuk kaak van een reuzenhert dat ik opraapte dat ik vanaf dat moment ook botten, tanden en kiezen ben gaan verzamelen. Ik wist op een gegeven moment een passe-partout te krijgen om de (voor publiek nog gesloten) Zandmotor te betreden en kon daarmee veel andere verzamelaars, waaronder leden van de WPZ en WTKG, meenemen het nieuwe fossielrijke strand op. Tassenvol hebben we verzameld in die periode!”

Heb je enig idee hoeveel stukken jouw collectie van de Zandmotor bevat?

“Duizenden! Zeker als je ook alle vogel- en visresten meetelt. Ik neem altijd bijna alles mee wat ik vind. Ook fragmenten. Anders kom ik die de

volgende dag op het strand toch weer tegen. Dick Mol komt een paar keer per jaar bij ons thuis determineren. Hij sorteert dan honderden vondsten en ontdekt telkens weer wat interessants. De brokken die niet het bewaren waard zijn gaan in bananendozen die ik naar Historyland in Hellevoetsluis breng. Zij gebruiken die stukken voor hun opgraafveldjes voor kinderen.”

een paar jaar twee keer per jaar en heb een grote collectie van deze bijzondere vindplaats opgebouwd. Ik had echter weinig determinaties daarbij. Een paar jaar geleden leerde ik Bernie Landau kennen. Hij is huisarts, maar ook gepromoveerd in de paleontologie en een enorme kenner van fossiele gastropoden. Hij brengt mijn collectie nu op naam. Tussen botten en schelpen kan ik dus eigenlijk niet kiezen.”

“IK WEET NOG GOED HOE IK HEM VOND”

Je hebt dus een brede interesse in fossielen. Wat heeft je voorkeur: botten of schelpen?

“Goede vraag. Ik heb op heel veel plaatsen fossiele schelpen verzameld, in vrijwel heel Europa. Op een gegeven moment moet je je dan beperken. Nu doe ik eigenlijk nog twee vindplaatsen: pliocene schelpen van Estepona in Spanje en vrijwel alles van de Zandmotor. Daar verzamel ik namelijk ook gesteenten en archeologische voorwerpen. Ik bezoek Estepona al

Henk staat op en vraagt ons te volgen naar zijn garage. Hier staan fraaie ladekastjes waar Henk trots een paar laden van opent. Tientallen soorten fossiele schelpen uit Estepona liggen daar netjes gesorteerd, wachtend op determinatie.

“Kijk, deze ladekastjes zijn nog van Anton Janse geweest. Ik kende deze markante man goed vanuit de WTKG. Helaas is Anton in 2015 overleden. Zijn collectie heeft hij nagelaten aan Naturalis. Toen de collectie werd opgehaald, hebben Wil en ik geholpen om alle fossiele schelpen in collectiedozen om te pakken voor het transport. De lege lade-

kastjes heb ik toen gekregen. Ik ben blij dat ik de kasten van deze bijzondere man kan hergebruiken en opnieuw kan vullen met fossiele schelpen.”

Vol enthousiasme vertelt Henk over de vele mensen met wie hij samenwerkt(e). Hijzelf en zijn collectie zijn als het ware een centrale spil in een groot netwerk van verzamelaars en onderzoekers.

“TUSSEN BOTTEN EN SCHELLEN
KAN IK DUS EIGENLIJK
NIET KIEZEN”

“Dat klopt. Ik vind het leren kennen van al die mensen en de bijzondere samenwerkingen een van de mooiste aspecten van mijn hobby. Dat maakt het zo leuk. Ik heb via Dick Mol bijvoorbeeld Klaas Post leren kennen. Deze specialist heeft al mijn zeezoogdieren op naam gebracht. Daar zitten natuurlijk ook zeeroofdieren bij.”

Laten we eens naar die roofdieren kijken. Henk gaat ons voor naar zijn collectiekamer. Het is een langwerpige kamer met langs alle wanden fraai getimmerde ladekasten tot aan het plafond. Elke lade is netjes voorzien van een label dat de inhoud weergeeft. Henk trekt de lade met ‘grote roofdieren’ open. Terwijl wij ons vergapen aan de prachtige tanden, kiezen en botten vertelt Henk welke roofdieren hij in zijn collectie heeft.

“Dick Mol heeft mijn landroofdieren gedetermineerd. Ik heb resten van grottenleeuw, grottenhyena, wolf, vos, bruine beer, hond, wilde kat, bunzing, das, marter en otter. Klaas Post determineerde mijn zeeroofdieren. Dat zijn walrus, beloega, grijze zeehond, baardrob, ringelrob, zadelrob, gewone zeehond en ook griend en tuimelaar. Ik heb ook kaken en tanden van roofvissen zoals de snoek en de grote witte haai en een scheenbeenfragment van een grote roofvogel, mogelijk een arend. Een topvondst is een vrijwel puntgave onderkaak van een bunzing. Deze bestudeerde Dick Mol voor aanvang van een bijeenkomst van de WTKG in het Oertijdmuseum in Boxtel. Dick zag dat het iets bijzonders was en leende het fossiel. Hij heeft de bijeenkomst verder overgeslagen en is direct naar huis gegaan om het te determineren! Toen ik thuis kwam had ik al een mailtje van Dick met de determinatie. Omdat de kaak helemaal puntgaaf is, hebben we besloten geen monster te nemen voor een datering. Gelukkig maar, want wat later vond ik nog een bunzingkaak. Deze was beschadigd en dus beter geschikt om te dateren. Dick schrijft nu een artikel over deze vondsten.”

We zien hoektanden van beren, middenvoets- en sprongbeenderen van wolven, onderkaken van dasen en otters en nog zoveel meer moois. Wat is jouw mooiste roofdiervondst?

“Dat moet toch de hyenakaak zijn.

Die is niet alleen wetenschappelijk bijzonder, da's natuurlijk ook mooi, maar het fossiel is ook gewoon echt mooi om te zien. Kijk maar naar die prachtige kleuren op het glazuur van de kiezen.

Ik weet nog goed hoe ik hem vond: uit het mulle zand stak een heel klein stukje bot. Ik raapte het op en het bleek deze prachtige onderkaak te zijn!”

We weten allemaal dat roofdierresten zeldzaam zijn. Aan de hand van jouw collectie kunnen we daar wat aan rekenen. Dat werk je bewaren we voor thuis (zie tabel). Blijft er na ruim zeven jaar en heel veel bezoeken aan de Zandmotor nog wat te wensen over?

“Jazeker: een melkslagtandje van een wolharige mammoet. Dick Mol heeft mij eens laten zien hoe dat eruit ziet. Laatst dacht ik er eindelijk één gevonden te hebben, maar hij kon mij helaas snel uit de droom helpen. Dat zoek ik dus nog.”

Dankzij de goede documentatie en determinaties is dit een collectie van grote wetenschappelijke waarde. Heb je al nagedacht over de toekomst van je collectie?

“Die vraag heb ik al vaker gekregen. Het is ook een belangrijke vraag. Mijn fossiele schelpen van *Estepona* zou ik te zijner tijd graag in Naturalis onderbrengen. Tegenwoordig kom ik vaak in het Natuurhistorisch Museum Rotterdam, waar Dick Mol en Klaas Post mijn lastige vondsten determineren door deze te vergelijken met collectiemateriaal. Mijn Zandmotorcollectie zou ik graag aan dat museum schenken. Ik documenteer elke vondst heel nauwkeurig, door de vindplaats en determinatie op een etiket te vermelden dat ik erbij bewaar, zodat de collectie zijn wetenschappelijke waarde niet verliest.”

Soort	Aantal stukken in de collectie	Gemiddeld aantal uren zoeken per vondst
Mammoetkies	25	134
Grottenleeuw	14	240
Grottenhyena	20	168
Wolf	30	112
Bruine beer	11	305
Walrus	35	96
Otter	21	160

Aantallen resten van enkele roofdieren en mammoetkiezen in de collectie van Henk Mulder na circa 3360 uren zoeken en het gemiddeld aantal uren zoeken dat nodig is een exemplaar te vinden.

“LAATST DACHT IK ER EINDELIJK
ÉÉN GEVONDEN TE HEBBEN,
MAAR DICK KON MIJ HELAAS
SNEL UIT DE DROOM HELPEN”

Wij danken Henk Mulder voor zijn tijd en de fijne blik in zijn prachtige collectie. De Zandmotor lonkt!

En we hadden geluk en raapten daar een fraaie ulna van een jonge bever op. Geen roofdier, maar toch fijn.

LITERATUUR

Mol, D., B. Langeveld (2018) Reconstructie van laat-pleistocene en vroeg-holocene fauna's aan de hand van de Zandmotorcollectie van Henk Mulder en de eerste vondst van een phalangette van de wolharige mammoet. *Afzettingen* 39-4, 85-96.

Mulder, H. (2003) Even kennismaken. *Afzettingen* 24-2, 31.

Mulder, H. (2013) Nieuwe vondsten op de Zandmotor: bosneushoorn en bosolifant. *Afzettingen* 34-3, 69-72.

Van der Valk, B., D. Mol, H. Mulder (2011) Mammoetbotten en schelpen voor het oprapen: verslag van een onderzoeksexcursie naar fossielen op 'De Zandmotor' voor de kust tussen Ter Heijde en Kijkduin (Zuid-Holland). *Afzettingen* 32-3, 51-53.

